

Fragment relacji świadka historii

WANDA GERMAN

ur. 1931, Czeladź

Zakres terytorialny i czasowy	Marianówka, II połowa lat 40. XX w.
--------------------------------------	-------------------------------------

Życie w Marianówce w pierwszych latach po wojnie

Gdy przyjechaliśmy do Marianówki, wybraliśmy gospodarstwo, w którym jeszcze byli Niemcy: matka, córka i synowa. Mąż był na froncie. I oni mieli troje dzieci. Myśmy objęli to gospodarstwo. Ja bałam się krowy, a tam było sześć krów. No ale później trzeba było się nauczyć pracy na gospodarstwie. Uczyliśmy się od Niemców. Na wiosnę zaczęli ich wywozić. Jako dziewczynka czternastoletnia nauczyłam się wszystkiego i krowy się nie bałam, i niczego. Nauczyłam się kosić, bo tam krów nie paśli, tylko krowy były w stajni. Lucernę się kosiło i dawało krowom. A mleka tyle było! Jak przyjechaliśmy na Zachód, to jak do nieba, bo wszystko było. Gdy tu przyjechaliśmy, Niemcy byli bardzo zadowoleni. Bo tam, gdzie nie było jeszcze Polaków i mieszkali sami Niemcy, Rosjanie napadali na nich. Często dochodziło do gwałtów na Niemkach. Niemców wywozili na niemiecką stronę i na angielską stronę. Mąż gospodyni przeżył wojnę i napisał list, że jest na angielskiej stronie. Żona koniecznie chciała dostać się na angielską stronę, ale Rosjanie wysyłali ją na stronę niemiecką. Pewnego dnia przyszła do nas i powiedziała, że jedzie na angielską stronę, by połączyć się z mężem. Mój tato pojechał do Bystrzycy i się tam dowiedział, że to nieprawda. Niemcy byli często okłamywani. Niemka nie dowierzała mojemu ojcu i kłóciła się z nim. A tata powiedział jej: *Stuchaj, mnie Niemcy wywieźli, dlatego ja wiem, jak to jest, bo ja rodzinę zostawiłem. Chcę, żebyś ty tak samo się złączyła z mężem, bo ty niewinna jesteś, że Hitler tak zrobił.* Wkrótce najstarsza Niemka zmarła. Pochowana została w Idzikowie. Za miesiąc pozostali Niemcy wyjechali.

Data i miejsce nagrania	12 lipca 2018 Dzierżoniów
Rozmawiał/a	Piotr Marchewka
Redakcja	Jadwiga Horanin
Prawa	Forum Dialogu Między Kulturami